

УДК 378.048.2

DOI 10.11603/me.2414-5998.2017.3.7751

І. В. Іоффе, С. М. Смірнов, М. Є. Криворучко

Державний заклад “Луганський державний медичний університет”

ДОСВІД РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО СПЕЦІАЛІСТА ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

I. V. Ioffe, S. M. Smirnov, M. Ye. Kryvoruchko

State Institution “Luhansk State Medical University”

EXPERIENCE OF DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING AS MODERN HEALTHCARE PROFESSIONALS' KEY COMPETENCE

Національна стратегія розвитку освіти в Україні приділяє особливу увагу компетентнісному підходу до змісту і структури освітнього процесу. Державні галузеві стандарти вищої освіти в медичній і фармацевтичній галузі включають перелік професійних компетенцій, а також ключових компетенцій, які формуються протягом усього життя. Сучасний спеціаліст у галузі охорони здоров'я потребує впевненого володіння засобами критичного мислення, розвиток якого повинен відбуватися на додипломному і післядипломному рівнях навчання та спиратися на сучасні досягнення педагогічної науки.

Ключові слова: освітній процес; професійні компетенції; спеціаліст; критичне мислення.

The national strategy of the development of education in Ukraine focuses on competence approach to the content and structure of the educational process. State higher educational standards in the fields of Medicine and Pharmacy include the list of professional competences, as well as key competences that are formed lifelong. Modern healthcare professional requires a confident use of the means of critical thinking, the development of which should occur at the undergraduate and postgraduate levels and be based on modern achievements of pedagogy.

Key words: educational process; professional competences; specialist; critical thinking.

Вступ. Сучасні інтеграційні і глобалізаційні процеси, перехід до постіндустріальної цивілізації кидають виклик національній системі освіти, яка повинна забезпечити стійкий рух та розвиток України в XXI столітті, інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір. Серед стратегічних напрямків розвитку національної системи освіти України окрема увага надається модернізації її структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу [1]. Компетентнісна парадигма в контексті вищої освіти вимагає від випускників університетів набуття впевнених професійних знань, вмінь та навичок, які узагальнені у державних галузевих стандартах освіти. На сучасному етапі розвитку національної системи вищої освіти триває розробка галузевих стандартів третього покоління [2].

Успішне оволодіння професійними компетенціями базується на високому рівні сформованості ключових компетенцій, що згідно з рекомендаціями Ради Європи до розвитку сучасних націо-

нальних систем освіти включають компетенцію в галузі рідної мови; компетенцію у сфері іноземних мов; математичну та фундаментальну природничо-наукову та технічну компетенції; комп'ютерну компетенцію; навчальну компетенцію; міжособистісну, міжкультурну та соціальну компетенції, а також громадянську компетенцію; компетенцію підприємництва; культурну компетенцію [3]. Ключові компетенції формуються протягом всіх етапів освіти, і їх сталий розвиток є основою навчання протягом усього життя.

Сучасний спеціаліст медичної або фармацевтичної галузі повинен впевнено володіти навичками до використання та керування науковими даними для прийняття рішення чи формування висновків, заснованих на доказах, здатністю до пошуку, збирання та обробки інформації, критичного та систематичного її використання, оцінки її значимості [3]. Такі компетенції є наслідком розвитку критичного мислення, як складової структури мислення, що включає, крім вказаного, загальний та предметний

© І. В. Іоффе, С. М. Смірнов, М. Є. Криворучко

рівні мислення. Критичне мислення – це умовна назва, яка закріпилася за науковим типом мислення для розв’язання нетривіальних практичних проблем в англо-американському освітньому просторі. В основі такого навчання знаходиться висунення гіпотез, їх перевірка, розгляд альтернатив, доведення і обґрунтування. Термін “критичне мислення” передбачає, що його суб’єкт має пересвідчитись у логічній досконалості, фактичній обґрунтованості та ціннісній доцільності будь-яких знань. Цей тип мислення розглядається як антипод догматичного (шаблонного) мислення [4].

Серед проблем підготовки спеціалістів галузі охорони здоров’я очевидною постає недостатня сформованість критичного мислення, що потребує використання сучасних знань галузей педагогіки і психології навчання. У статті проаналізований досвід використання засобів критичного мислення у підготовці до складання ліцензійного іспиту “Крок-3”.

Мета роботи – аналіз досвіду розвитку критичного мислення у студентів вищих навчальних медичних закладів та інтернів як ключової компетенції сучасного спеціаліста галузі охорони здоров’я.

Основна частина. Складання ліцензійних іспитів у медичних і фармацевтичних університетах є одночасно моментом перевірки рівня знань студентів та інтернів, а також педагогічної майстерності викладачів ВНЗ. Підготовка до складання ліцензійних іспитів “Крок-3” майбутніми лікарями спеціальностей “Медицина” і “Стоматологія” передбачає 156 год роботи під час очного навчання в інтернатурі.

Цілком виправданою є схвильованість результатами іспиту з боку всіх суб’єктів навчального процесу, і Луганський державний медичний університет не є виключенням. У цьому році особлива увага приділялась іспиту у зв’язку із включенням до тестових завдань субтестів, заснованих на завданнях американської програми USMLE Step 3. Ознайомлення з прикладами тестових завдань американського ліцензійного іспиту дозволяє одразу визначити якісні відмінності вказаних завдань від українських тестів. Ці завдання більш об’ємні за обсягом тексту, детально описують клінічну ситуацію, що потребує від інтерна не механічного запам’ятовування тестового завдання, а високого рівня знань та здатності мислити.

Результати складання іспиту “Крок-3” інтернами Луганського державного медичного університету у минулі роки дозволяють відмітити більш високі досягнення в інтернів спеціальностей “Анестезіологія

та реаніматологія”, “Акушерство і гінекологія”, “Хірургія”. За іншими спеціальностями результати менш впевнені, спостерігається більше випадків нездатності подолати встановлений бар’єр для складання іспиту. Серед причин таких явищ можна вказати більш високі досягнення в навчанні на додипломному етапі у тих осіб, що вибирають вказані спеціальності, а також досвід, хоч і незначний, роботи в умовах, де частіше спостерігається виникнення невідкладних станів у пацієнтів. На сьогодні втрата контингенту осіб, що проходять інтернатуру в Луганському державному медичному університеті, не дає можливості зробити репрезентативну вибірку результатів іспиту “Крок-3” за окремими спеціальностями.

Однак можна визначити і особливості підготовки інтернів на деяких кафедрах, де вони показали найвищі результати за 3 роки роботи в нових умовах. Загальною рисою організації підготовки до успішного складання іспиту є робота з розвитку критичного мислення в інтернів. Педагогічний процес на таких кафедрах застосовує пробне тестування лише на останніх етапах циклу “Медицина невідкладних станів”. Такому тестуванню обов’язково передують щоденні заняття з викладачами за програмою циклу з розбором завдань минулих років. У роботі з цими завданнями особлива увага приділяється вмінням обрання правильних критеріїв оцінки ситуації і власної аргументації оцінки. Серед засобів розвитку критичного мислення обов’язково використовується метод дискусії, сумніву у правильній відповіді, тобто робота над кожним варіантом відповідей, як з окремою гіпотезою. Цей педагогічний прийом повинен сформувавати в інтернів вміння спростовувати неточні та помилкові припущення, доводити свою точку зору, строго спираючись на критерії ситуації. Саме завдяки такій роботі визначається та відповідь, яка є найкращою відповіддю на тестове завдання, що є необхідною умовою якісного тесту. На таких кафедрах проводиться розбір типових помилок у вирішенні завдань, виправлення яких спонукає інтернів звертатися до сучасних джерел наукових знань – підручників, керівництв, нормативних документів.

Висновки. Ускладнення програм ліцензійних іспитів у медичних і фармацевтичних університетах потребує зміни педагогічних підходів у підготовці до складання цих іспитів. Один із таких підходів ґрунтується на розвитку у майбутніх спеціалістів галузі охорони здоров’я здатності до критичного мислення, яке, в цілому, є одною з вимог до компетентного фахівця інформаційного суспільства.

Список літератури

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.13 № 344/2013. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

2. Методичні рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід) / [укладачі: В. Л. Гуло, К. М. Левківський, Л. О. Котоловець та ін.] ; Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Режим доступу : http://sumdu.edu.ua/images/stories/gen_info/structure/

References

1. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini do 2021roku [National developmental strategy of education in Ukraine till 2021]. Ukaz prezidenta Ukrainy № 344/2013 vid 25.06.2013. – *The Edict of the President of Ukraine № 344/2013 of 25.06.2013*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukrainian].

2. Hulo, V.L., Levkivskiy, K.M., Kotolovets, L.O., & oth. (Eds.) (2013). *Metodychni rekomendatsii z rozroblennia skladovykh haluzevykh standartiv vyshchoi osvity (kompetentnisnyi pidkhid)* [Methodical recommendations on components of higher education departmental standards development (competency approach)]. *Institut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy – Institute of Innovative Technologies and Education Content of Ministry of Healthcare of Ukraine*. Retrieved from <http://sumdu.edu.ua/>

[methodical/Methodical_references.pdf](http://sumdu.edu.ua/images/stories/gen_info/structure/methodical/Methodical_references.pdf).

3. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) “Про основні компетенції для навчання протягом усього життя” від 18 грудня 2006 року. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975.

4. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) : посібник для вчителя / С. О. Терно. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. – 105 с.

[images/stories/gen_info/structure/methodical/Methodical_references.pdf](http://sumdu.edu.ua/images/stories/gen_info/structure/methodical/Methodical_references.pdf) [in Ukrainian].

3. Rekomendatsiia 2006/962/Yes Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady (Yes) «Pro osnovni kompetentsii dlia navchannia protiahom usioho zhyttia» vid 18 hrudnia 2006 roku [Recommendation 2006/962/EU of European Parliament and Council (EU) «About basic competences for lifelong learning» of December 18, 2006]. – Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975 [in Ukrainian].

4. Terno, S.O. (2011). *Teoriia rozvytku krytychnoho myslennia (na prykladi navchannia istorii) : posibnyk dlia vchytelia [Theory of critical thinking development (by the example of teaching History) : textbook for teacher]*. – Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].

Отримано 04.04.17

Електронна адреса для листування: ioffeigor@mail.ru